

IRCP

Institute for International Research on Criminal Policy
Ghent University

Prof. Dr. G. Vermeulen – Justitiële en politieke samenwerking in strafzaken in de EU – Gent, 10 december 2009

Justitiële en politieke samenwerking in strafzaken in de Europese Unie:

Bilan en toekomstopties

Prof. Dr. Gert Vermeulen

Gent, 10 december 2009 – Symposium
"(straf-)rechtshandhaving België-Nederland"

Structuur

- > justitiële samenwerking
  - > bilan
    - > positief
    - > negatief
  - > toekomstopties
- > politieke samenwerking
  - > bilan
    - > positief
    - > negatief
  - > toekomstopties

Justitiële samenwerking – positief (1)

- > harmonisatie van strafrecht
  - > gebrek aan strafbaarheid in lidstaten voorkomen
  - > 'progressie' vooral via concept 'terroristische organisatie' en uitbreiding terrorisme tot 'aanzetten tot, rekrutering voor e.d.'
- > wederzijdse rechtshulp
  - > drastisch gemoderniseerd
  - > samenwerking gehorizontaliseerd
  - > 'forum regit actum' als basisregel
  - > strakkere termijnen en bevordering goede praktijken
  - > creatie concept 'gemeenschappelijk onderzoeksteam'
  - > sterke focus voor ondersteunende maatregelen, coördinatiemechanismen, netwerking en praktische tools
    - > EJN, fiches belges, Europese justitiële atlas , Eurojust ...

Justitiële samenwerking – positief (2)

- > wederzijdse erkenning gerechtelijke beslissingen in strafzaken
  - > handig, intergouvernementeel, pragmatisch, horizontaal concept
  - > ruimt 'hindernissen' in 'klassieke' justitiële samenwerking op
    - > korte termijnen
    - > horizontalisering van de samenwerking
    - > vermoede dubbele incriminatie voor 32+ misdrijftypes
    - > 'klassieke' exequatur- of conversiemechanismen minimaal
    - > beperking 'klassieke' weigeringsgronden
    - > a priori vertrouwen i.p.v. 'klassiek' wantrouwen
- > reeds vrij breed uitgerold
  - > overlevering, bevrozing, bewijsverkrijging, overdracht van tenuitvoerlegging van sancties (geldboeten, confiscaties, vrijheidsbenemende sancties, proeftijdbeslissingen, ECRIS)

Justitiële samenwerking – negatief (1)

- > harmonisatie van strafrecht
  - > afgezien voor terrorisme nauwelijks meerwaarde
  - > enkel focus op formele strafbaarstelling & minimale maximumstraf
  - > zonder enige relevantie voor
    - > principe van de wederzijdse erkenning
    - > mandaten van centrale EU-handhavingsorganismen (Europol, Eurojust, Frontex e.d.), ECRIS, criminaliteitsstatistiek ...
  - > nauwelijks progressie inzake strafprocedurele aspecten, ingevolge
    - > gebrek aan bevoegdheid in EU-verdrag
    - > weinig animo vanwege de lidstaten
      - > zowel voor proceduregaranties als (bijzondere) technieken
      - > sterk soevereiniteitsdenken overeind gebleven
      - > mede dankzij unanimiteitsregel inzake besluitvorming

Justitiële samenwerking – negatief (2)

- > wederzijdse rechtshulp
  - > heel wat zaken blijven ongeregeld
    - > toepassing bijzondere technieken in buitenland, internationale getuigenbescherming en –relocatie, actief optreden speurders op vreemd grondgebied (artikel 32 VEU onbenut gebleven)
- > wederzijdse erkenning gerechtelijke beslissingen in strafzaken (1)
  - > drijvend op lijst 32+ misdrijven gedefinieerd volgens recht V LS
  - > los van gemeenschappelijke minimumdefinities < harmonisatie
  - > principe in crisis?
    - > Duitse opt-out voor 6/32 misdrijven EBB
    - > reïntroductie conversie bij erkenning vrijheidsstraffen
    - > reparatie voor veroordelingen in absentia

Justitiële samenwerking – negatief (3)

- > wederzijdse erkenning gerechtelijke beslissingen in strafzaken (2)
  - > gebrek aan flankerende/ondersteunende vertrouwenwekkende harmonisatiemaatregelen
    - > zoals bvb. procedurele rechten, detentiecondities en strafuitvoeringsregels ...
  - > teleurstellende uitwerking op aantal nochtans aangekondigde domeinen
    - > ne bis in idem, overdracht van strafvervolgung, erkenning diskwalificaties en ontzettingen
    - > EBB: artificiële, onpraktische splitsing tussen bestaand en nieuw of real-time bewijs en andere onderzoeksmaatregelen
      - > laatste vereisen nog steeds klassiek rechtshulpverzoek
    - > geen globale oplossing voor internationale bewijsgaring en bewijsaanvaardbaarheid

Justitiële samenwerking – toekomstopties (1)

- > gelinkt aan Verdrag van Lissabon, dat
  - > gekwalificeerde meerderheidsstemming introduceert
  - > harmonisatie inzake strafprocessuele aspecten voorziet voor o.m.
    - > procedurele rechten (verdediging)
      - > EU-normen minstens van niveau EVRM/EHRM
    - > internationale aanvaardbaarheid van bewijs(garing)
      - > gehele wederzijdse rechtshulp maximaal enten op principe van wederzijdse erkenning
        - > met introductie procedurele minima of lex mitior
      - > en integreren in één enkel rechtsinstrument
        - > inclusief Bevriezingsbevel en EBB
- > opstellen van criteria (ook te gebruiken door Eurojust) voor uitoefening van rechtsmacht

Justitiële samenwerking – toekomstopties (2)

- introductie van EULOCs (EU Level Offence Classification System) om meer consistentie in het strafrechtelijk EU-beleid te krijgen
  - linken wederzijds erkenning aan gemeenschappelijke componenten misdrijfdefinities
    - tegelijk veel ruimer dan alleen 32+ misdrijven
    - én bijkomend voordeel: dynamisch karakter
  - beperken (versterkt) mandaat Europol, Eurojust tot die gemeenschappelijke misdrijfdefinitiecomponenten
  - gebruiken voor definiëring ECRIS-misdrijven
  - gebruiken voor Europese vergelijkende criminaliteitsstatistiek
  - kan 'rust' brengen tussen 'federaal' en lidstaatniveau

Politiële samenwerking - positief

- > Europol draait eindelijk behoorlijk
  - > met – althans in theorie – semi-operationaliteit
    - > deelname aan gemeenschappelijke onderzoeksteams
    - > initiatiefrecht inzake onderzoek
- > horizontale informatie-uitwisseling
  - > begin gemaakt met principe van beschikbaarheid
    - > Zweeds kaderbesluit 2006 als eerste stap
    - > gevolgd door overname Prüm-acquis op niveau EU27
- > Kaderbesluit dataproductie 2008
  - > positief wat 'verderversprekking' aan derde staten of organisaties aangaat

Politieke samenwerking - negatief

- > operationeel
  - > quasi-geen progressie inzake operationeel of actief grensoverschrijdend optreden (artikel 32 VEU onbenut gebleven)
    - > behalve grensoverschrijdend undercoverwerk en samenwerking in gemeenschappelijke onderzoeksteams
    - > complexe en vaak kneuterige regeltjes inzake bvb. grensoverschrijdende achtervolging blijven overeind
  - > bovendien: naïef geloof in 'wonderformule' van gemeenschappelijk onderzoeksteam (reële meerwaarde quasi-exclusief op niveau wederzijdse rechtshulp)
- > informationeel
  - > doorgeschooten Europol-VS-overeenkomst
    - > inadequatie VS-dataprotectie
  - > onvoldoende uitwerking beginsel van beschikbaarheid

Politieke samenwerking – toekomstopties (1)

- > operationeel
  - > regeling voor veralgemeend actief/operationeel optreden andere LS
  - > doorgroei Frontex naar operationele Europese grenspolitie of toekennen Europees-executief statuut aan Frontex-rabbits
- > informatief
  - > equivalente dataproductie-eisen voor derde landen waarmee lidstaten 'eigen' politie-informatie uitwisselen
- > Europol
  - > operationeler, en met evocatierecht?
  - > mandaatsbeperking tot gemeenschappelijke misdrijfcomponenten
  - > systematische toegang Eurojust tot Europol-analysewerkbestanden
  - > regionale/landspecifieke benadering inzake politiebeleid 3de landen
    - > oprichting regionale kantoren binnen EU?

Politieke samenwerking – toekomstopties (2)

- > wegwerken onbegrijpelijke 'achterstand' t.a.v. justitiële samenwerking
  - > EU-VS-overeenkomst politiesamenwerking ipv enkel Europol-VS
    - > vgl: EU-VS-overeenkomst wederzijdse rechtshulp & uitlevering
  - > nood aan praktische tools
    - > vb: geïnformatiseerd totaalvademecum politie Euregio Maas-Rijn
    - > vgl: EJN, fiches belges, Europese justitiële atlas enz.
  - > nood aan doorgedreven horizontalisering politie-informatieuitwisseling
    - > centralistische modellen/databanken + nationale eenheden/units (ENU's, NSIS, Sirenes, Interpol NCB's, ...)
    - > vgl: justitiële samenwerking totaal gehorizontaliseerd
  - > Europees pre-bewijsverkrijgingsbevel voor de politie
    - > Beschikbaarheid+: introductie wederzijdse erkenning in politieland!
  - > onbegrijpelijk complexe Europol-structuur
    - > vergelijk: Eurojust: college = directie-rvb-verzamelde LO's